

ONDARRIBIKO EUSKAL-PESTAK

ONDARRIBIAN Buruillaren 12.^{an} 1883^{an}

MANTEROLA JAUNA:

Oroimengarriak izango dira, nere adiskide maitea; gerozko denboretan ere, aurten Uri onetan egin diran pesta egokiak: etzazkio emen bildu dan jendeari bereala juango burutik Bilbaotarrak eta Iruñdarrak, AMA gañoari ainbeste nai dizkioten gizon erne eta azkarrak: betiko sutuak utzi dizkigute biotz bularrak batasunaren onean, eta orregatik gelditu dira ill arteraño elkartuak aen pentsamentuak eta gureak. Baña ¿nola esan emen irago dana? ¿Zein oroitu emen pasatu diran gauza guzietaz? ¿nork bear bezela aditzera eman AMA euskarareri onean esan diran itzak? ¿Zein da gai kontatzeko zertarañoakoak izandu diran iru egun orietako viva, chalo, poz eta kontentuak, euskaldunak geiena maitatzen degun IZEN zoragarri ura aditzen zan bakoitzean? Eta, ¿oraindik ere esango dute, «euskara galduko da, ez diteke bizi?» Ez, nere adiskidea; ez da illko, ez da sekula aztuko, gaurko denboretan diña lagundutzen bazaio; ez dira galduko gure oitura eta Lege zarrak, zeren ez da Euskaldunik bere biotzean ez dituenik.

¡Zer ikusgarria zegoen Ondarribia Naparroko Euskal-elkargo eta Bilbaoko Euskal-erriaren izenean bialdu ziran gizon alaiak pesta besperako gaueko 10.^{tan} emen sartu ziradenean! ¡aek ojuak eta chaloak! ¡emengo iskanbilla eta zalaparta! ez du gure AMA maiteak aspaldian izan alako atsegintasunik; zeren, erri guzia, bata besterekin naastua irten zan portale nagusira, ala lebita dunak non abarka dunak, zar gazteak, aberats pobreak eta chiki eta aundiak, musika eta kantuaaz naitasunezko ongietorri bero bat egitera gure anai prestu, leial, paregabeko napar-bizkaitaraai: pozezko negar malkoak zerizkien batzuei ikusirik ain ongietorri maitatsua, eta itzik gabe zeuden beste batzuek arriturik begira euskara zale aei; denak zirurien zekarzkitela euskararen eskudari aek, AMA maiteari ebatzi zizkioten joia ederrak....; eta egia esateko, guzia merezi zuten; zeren euren echeak, emazteak, aurrak eta ondasunak alde bat utzita euska-

raren onean, gure oitura eta Lege zarraren alde ainbeste egiten dutenak, ori eta geiago merezi dute; eta ez det izpiren erreparorik esateko ere, onela portatzen diran umeak dituen erria ez dala sekula galduko; irago lezakela denboraren bat miñez, gaur gertatzen zaion bezela, baña ¿ill?... iñoiz ere.

Bilguma argidotarrak, euskaldun on oek uri oni egin dizkien onragatik, prestatu zituen pesta mueta asko, denbora aisa irago zezaten. Egin zan prozesio bat Guadalupera, leku guchitan bezela, eskopetaz armatutako batalloi bat, gazte zarrez moldatua buru zijoala, 1638.^{ko} cherkoaren oroimenean: iru egunetan izandu dira zezenak, suak, soñuak, dantzantziak edo aurrekuak, pillota partiduak eta gañerakoak; eta ainbestekoa zan etorri zan jende pilla eze, uste det lenbiziko egun bietan bakoitzean bazirala 4.000 gizakume arrotz, zeña jostatu zan chit pake aundian, bada ez da izandu aserretasunik chikiena ere: ona nola oraindik ere ez degun egotarren antzaren pisarrrik. Azkenik konbidatu zituen bazkari batera erriko echean, eta an ¡ai! zer jolas egokiak! zer itz ederrak! ¡zer Amaren naierak! ¡zeñen esperanza aundiak! ¡nola denok geunden pensamentu batean! ango paretak balikite izketan eta kontatu irago zana, zoratuko luteke euskal-erri guzia.

Guretzako jolasbiderik ederrenetako bat da bersolariena, eta Bilgumak etzituena aztu. ¿Nork esan 4 bersolari buruzurik paratu zulen jostaera? ¿Zeñek erabaki zein zan oberena? ¿Nork zuzen esan aen itz egokiak, pensamentu azkarrak, ziri zorrotzak, denak, zuzenduak, piska bateko bedeikere, palta degun zorientasunaren alde? Ikusi egin bear dira gizon oek bersoetan ari diranean: aditu zer mintza diran, zeren ez da iñoroen ichura nolakoa dan esango duenik; eurak bakarrik dira aski piztutzeko, gartutzeko gure biotzak, euskara, eta euskaldunok maita degun Amaren onean zer nai egiteko...

Orain itz bi euskal-pestaren gañean: 16 izandu ziran bialkutako moldaerak era onetan: 6 zortziko: bi ziazalda Ama Birjiña Guadalupekoari: 2 irukurgai: itz-neurtu bat erdaraz eta 5 euskaraz. Zeñ ziran jakiteko sariztatutako egilleak, bildu ziran euskara zale naparbizkaitarrak, jende aundimandi, chee ta dama asko erriko echean, zeñaren sala zegoen ederkiz apaindua: bada ango paretetan arkitzen ziran zinzillik euskaldunik jakintsuenaen izenak izkribaturik eta erramuzko koro ta banderaz inguruturik; baita ere lau probinzietako armak guztiz egoki, Hernandez deritzaion pintore azkar bateg egiñak; eta chalo-algara aundiakin aditu ziran ondorengo euskaldun saristatu oen izenak.

Zortziko sariztatua egin zuena, *D. Claudio Jauregui*, uri oneta ko

galai bat, eta aldeera eman zitzaiona *D. Ramon Garmendiarena* da. Ark du izengaitzat ¡*Viva euskal-erria!* eta da banda chikirako, eta onek du «*Marindoseneko baserritarrari,*» eta da Orkestarako. Ira kurgai sariztatuak du izentzat «*Aztua*» eta da *D. Antontio Arzac eta Alberdi*, gure adiskide maitearena. Erderazko itz-neurtuari etzioten arkitu meritu edo onkarik aski saritzeko. Euskarazkoetatik bi izandu diran «euskal-erriren omenak» kantatu dituztenak; bat *D. Felipe Arrese* eta *Beitiarena*, zeña baita izandu sariztatua eta du itz-azal-kait zat «*Uste ez neban ordu bat;*» eta bestea da *D. Cayetano Sanchez*, Irungo galai gazte, asiberri batena. Oni eman zioten brontzezko medalla bat *aldeerat*at. «*Fuerorik gabe ez da zoriontasunik euskal errian.*» Itz gai onen gañean aurkeztu ziran iru moldaerak izandu dira sarituak era onetan. Eskeñitako saria, eskutitz au izkribatzen duenari; bigarren sari bat *D. Felipe Arrese* eta *Beitiari*, zeña ezpaitu erabaki juraduak zen izango dan, baña uste det izango dala zillarrezko medalla. Eta irugarrena «euskaldun bat-en» izenpean bere burua gorde duen bati: sari au da brontzezko medalla. Chistulari bat bakarra izan da parte artu duena, Gochicoa lonbratzen dan Irungo danbolinteroa: jo zuen chit garbi eta egoki, atabal jotzallerik ederren batek lagundua, eta eman zitzaien 50 pesetako saria.

Ama *Birjiña* *Guadalupekoan* gañean izkribatu ziran bi mol-daeratatik, bati etzioten arkitu, meritorik aski, eta bai besteari; eta nola *Juradauak* nai dion geldiro begiratu kondairaren gañeko puntu batzuentan mintzaten dan gauzetan, ez du erabaki nai izan nolanai; baña uste det emango zaiola zuek eskeñitako saria. Ala *Arreseri* nola neri irako erazi zizkiguten gure moldaerak, eta *Campion* jaunak ere irakorri zuen *Arreseren* beste zar bat, eta an arkitzen ziran denak egin zizkiguten chalo maitasun asko bukaeran. Azkenean, *El kargo* biek erabaki zuten, kontuan arturik *Bilguma* ardigotarraren begirun aundia anganako, zilllarezko medalla bat ematea bakoitzak, pesta oen oroipenean.

Euskal-pesta oek zabalduzen badira Euskal-errian, berriro diot ez da galduko gure izkuntza gozoa, ez da illko gure Ama maitea, ez dira aztuko gure oitura garbiak; ez gintezke egon denbora luzean lañopean, baizikan zeru izartzu baten azpian, adar orristusak dituen aritz zar ikaragarri baten gereizpean.

Zure irakurleak geiegi ez nekatzeagatik da luzeago zure adiskidea eta *Fuero-* zalea